

תיקוני עירובין

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 374
אלול תשפ"ג

מקרה אחד עם הרבה שאלות פשוטות ותשובות מורכבות נביא כאן נושא אחד מהדינים שדורשים הבנה פרקטית, מעבר להכרת ההלכות הכתובות בשנה שעברה הגענו לבדוק סוכה שהדופן השלישת שלה היה ארון הבגדים, ולא היה שייך להחשיב את הקיר שמאחרי הארון לדופן לסוכה, כיון שמקום הסכך הכשר היה בהמשך החדר יותר מד' אמות מהקיר. א"כ חייבים להחשיב את הארון לדופן. כעת התעוררו כמה שאלות.

א. האם מותר לפתוח את דלתות הארון בימי הסוכות, כיון שאם פותחים אין דופן, וכאמור אי אפשר להחשיב את גב הארון, כיון שהוא רחוק ד' אמות. ב. ואם תאמר שבאותו זמן תיפסל הסוכה, ואחר כך יסגרו את הארון והיא תחזור להכשירה, יש לדון האם אין חיסרון של תעשה ולא מן העשוי בכהאי גוונא. ג. ואם תאמר הרי יש טפח מהמחיצה מעל הארון סמוך לסכך, וכתב הרמ"א שאם יש טפח כבר אין נחשב תעשה ולא מן העשוי. יש לעיין כאן שהטפח רחוק יותר מד' אמות. ד. האם החפצים והבגדים המונחים בארון יכולים להשלים את המחיצה כשפותחים את הדלת, או שמא הם ארעיים מידי ואינם מתירים. ומה הדין אם החפצים אינם עומדים ישר עם שפת הארון. ה. האם צריך שגם הדלת העליונה תהיה סגורה, או רק הדלת התחתונה. ו. עיי לקמן שאלה ד]. ה. האם אין איסור של השתמשות בדפנות הסוכה בחג, כשהדפנות סותרות את כשרותה. ז. כיון שהארון אינו מגיע לתקרה, אלא כדרך הארונות בזמנינו יש 30 ס"מ ממנו עד לתקרה, יוצא שצריך לומר דין גוד אסיק, שהדופן של הארון עולה עד התקרה, ואחרי זה גם דין דופן עקומה של ג' אמות עד הסכך, האם זה נכלל בדין שכתבו הפוסקים שלא אומרים שתי הלכות יחד להכשיר הסוכה. ח. מה הפתרון לכך, האם מועיל להניח קרטון מעל הארון שיגיע עד התקרה. והאם צריך עד התקרה ממש, או מספיק לבד לתקרה.

הנה מקרה אחד שיש בו מגוון של שאלות, שבמעט התבוננות כל מי שלומד מבין שיש לדון בהם, לחלקם התשובה פשוטה להיתר, ולחלקם התשובה פשוטה לאיסור. אבל מה שברור הוא, שבלי התבוננות לא מגיעים להבחין בכל השאלות האלו. לצורך כך יש להשקיע בלימוד ההלכות בשילוב הפרקטיקה, כדי שנזכה לשבת בסוכה כשרה כהלכה.

סיום מסגרת השיעורים של עירובין למעשה מהוזר קיץ תשפ"ג. בשבוע זה התקיים מעמד מיוחד של סיום מסגרת השיעורים של תקופת הקיץ. מסגרת זו התקיימה במשך שלושה חודשים, ברבעה מקומות. עשרות אברכים ת"ח היו באים מידי שבוע לשיעור מקיף ומפורט בהלכות עירובין המצויים בזמנינו. השיעורים המיוחדים כבר נודעו בציבור, בחשיבותם ובבהירותם, ובס"ד אנו זוכים כעת לשמוח עם עוד עשרות אברכים שנהיו בקיאים בדיני עירובין בצורה מעשית, ויכולים להעמיד עירוב כדן.

המעמד התקיים בעיר מודיעין עילית, בביהמ"ד "לב אחד", שהוא אחד מהמקומות שהתקיימו בו מסגרת השיעורים, והשתתפו כעשרים אברכים מלומדי הכולל בראשות הגאון רבי יעקב אביטן שליט"א. במעמד הסיום השתתפו רבני קהילות בעיר מודיעין עילית, ורבני העירוב המהודר בעיר.

שאלה חדשה בהלכות קרפף מאחורי הצר הישיבה בתחילת המעמד התקיים שיעור בדיני קרפף, עם שילוב המציאות כיום, וחילוקי הדעות והסבר שיטות המתירים והאוסרים. במהלך השיעור הצגנו שאלה מענינת שהגיעה למוקד העירוב מאחת הישיבות בעיר מודיעין עילית, שיש לישיבה עירוב שמסתיים במבנים של הישיבה. מהצד האחרון זה מחוץ לעיר ואין שם עירוב כלל. זאת אומרת שאסור לזרוק שום דבר מהחלון, כיון שזה הוצאה גמורה מרשות היחיד לכרמילת. דבר זה מצוי גם בבתי שנמצאים בגבול העיר, אלא שבישיבה קשה לומר שהבחורים לא יזרקו דברים מהחלון לשטח שאין בו שימוש.

אחד מבחורי הישיבה שהשתתף לפני כמה שנים בלימוד העירובין, עורר את הנושא, ודחף אותם לעשות עירוב גם לשטח שמאחורי הישיבה. אבל

מוקד העירוב נעשה למוקד קו הסוכות בימים אלו מתקיים הרישום לשיעורים החדשים בהלכות סוכה, הלכה למעשה. לאחר שבשנים האחרונות שימש מוקד העירוב כתל תלפיות לשאלות בהלכות סוכה, עשרות ומאות משפחות שהתעוררו להם שאלות בהלכות מחיצות ותמיד היו ממצאים את התשובה לבד, עקב הקושי להרצות את השאלה לרב שלא בהכרח מונח בעניני מחיצות, מצאו במוקד העירוב המתעסק במחיצות העירובין, לשאול ולקבל מענה גם להלכות סוכה. וכן להשתמש בשירות בדיקת מקום הלחיים, לבדיקת מקום הגגונים והמזוגנים הפוסלים חלקים מהסוכה.

מתוך הביקוש שהולך וגובר, נכנס מוקד העירוב לעובי הקורה, בלימוד פרטי ההלכות, ובירור נושאים רבים שבהם יש הבדלים בין מחיצות סוכה למחיצות עירובין, מתי בסוכה מועיל לבדו ומתי לא, וכן אופנים רבים שצורת הפתח אינה מועילה, ועוד הלכות רבות. מידי שנה היו בודקים עשרות סוכות ברחבי העיר בני ברק, והתברר שיש הרבה מקרים שהסוכות אינן כשרות לפחות לחלק מהפוסקים, ואפשר לתקן אותם ולהדר אותם בתוספת של מחיצה או שניים, וכך הפך מוקד העירוב בחדשי אלול תשרי, למוקד קו הסוכות.

עד שבשנתיים האחרונות נפתחה הסידרה החדשה של לימוד הלכות מחיצות הסוכה בהרחבה, עם המחשות ושירטוטים, עם קיבוץ של מגוון שאלות אקטואליות, שחלקם כבר דיברו פוסקי זמנינו, וחלקם התחדשו לנו בבדיקת הסוכות בשטח. קיבצנו את הידע הנרחב הזה לארבעה שיעורים, להגיש ולהנגיש אותו לכל אלו שחפצים להיות בקיאים בהלכות סוכה, וכן לכל מי שרוצה לדעת לעשות כהלכה, ואף להורות כהלכה. בשבוע הקרוב יתחילו בס"ד במסגרות השיעורים ברחבי הארץ, וכעת הדברים עוברים מפה לאוזן, ועשרות אברכים מצטרפים להיכנס ללימוד המעשי המיוחד הזה.

פתיחת בית ההוראה לביקוש הגדול לבדיקת הסוכות עם פתיחת המחזור ללומדים החדשים, קראנו לאברכים שכבר למדו בשנים קודמות, לממש את הידיעות שרכשו, ולזכות להיות ממורי ההוראה לכלל ישראל, בבית ההוראה שעי"י מוקד העירוב להצטרף לתת מענה לביקוש הגדול לבדיקת הסוכות, שדורש להכשיר עוד עשרות אברכים שיעדיהם לשים לב לפרטים כראוי.

מעמד הפתיחה של הרחבת בית ההוראה התקיים בעיר מודיעין עילית, במעמד הגאון רבי יצחק לוקסנברג שליט"א, אשר נשא דברים בחשיבות הידיעה וההוראה בצורת הלימוד הנמסרת ע"י מוקד העירוב, שכוללת המחשה בפועל להלכות מורכבות, גם בהלכות

עירובין וגם בהלכות סוכה, ומיגו דהוי דופן לענין שבת, הוי דופן לענין סוכה. וציין כמה פעמים מצוי שיש סוכות שאינן כהלכה. ובירך את מוקד העירוב ואת כל המשתתפים, שיזכו לזכות את כלל ישראל בקיום ההלכה, ולהורות גם בהלכות סוכה.

הכשרת עשרות אברכים לבודקי הסוכות בפתיחת בית ההוראה השתתפו כחמישים אברכים שקיבלו על עצמם לשנן שוב את כל ההלכות, ולחזור ולהיבחן עליהם בעוד שבועיים, וכן להשתתף בשיעורי השלמה להכשרה מעשית לשימת לב לפרטי המחיצות, והכרעות פוסקי זמנינו בשאלות רבות.

עם פתיחת סידרת ההכשרה, ניתן כבר מהיום להזמין בדיקת סוכה, והשנה גם בעיר מודיעין עילית נוכל לתת בעז"ה מענה מהיר לביקוש. הזמנת בודק תתקיים דרך המערכת המרכזית של מוקד העירוב, בטל' 05484-83320 שלוחה 4.

ובזה יש לתרץ קושיית האור החיים הקדוש על הפסוק, ושמרו בני ישראל את השבת "לעשות את יום השבת". מה הפירוש לעשות, וכי אנו עושים את השבת. וע"ש כמה תירוצים. ואולי בהזדמנות זו יש לבאר שעשיית העירוב היא עשיית השבת, כי היא עושה שיהיו עוד הרבה יהודים שלא יחללו שבת.

המאמץ להדר את העירוב גם בימי שישי הלוהטים מהזום

הגאון רבי אפרים רוטשילד שליט"א, מרבני העירוב בעיר מודיעין עילית, סיפר ג"כ על המאמצים הנדרשים בעשיית העירוב בעיר במשך עשרות שנים, ושיבח את השיעורים שמוסיפים לו עוד בדקי עירובין בעיר. וסיפר שבהרבה הזדמנויות שואל אותו הרב ז"ק שאחראי על ביצוע התיקונים, האם אפשר לעשות קצת הנחות בימים חמים כאלו, ולדחות חלק מהתיקונים שאינם פוסלים את העירוב והם רק להידור. ואני משיב לו, שכשנעלה לשמים אתה לא יודע כמה ערך יהיה למעשים האלו שאנו מתאמצים להדר את העירוב. ואחרי זה יוצא הרב ז"ק ועושה את כל המאמצים במסירות ובשמחה.

אחריו נשא דברים **ראש הכולל הגאון רבי יעקב אביטן שליט"א**, והאריך לבאר את ההוראה הראויה לבני תורה, להחמיר ולהימנע מלטלטל במקום שיש בו רחוב ט"ז אמה, שלדעת הרב פוסקים הוא רשות הרבים, וכאשר לימד ר' משה בשיעורים לדייק לשון המשנ"ב בזה, ונראה ששטייתו העיקרית היא להחמיר, אלא שלא כתב כן משום שהיה מנהג חזק להקל. עוד הוסיף שלבני ספרד ההולכים בדעת מרן השו"ע, יש להורות יותר להימנע מלטלטל, כפי שנקטו גדולי פוסקי ספרד שעיקר השיטה בשו"ע שסבר לאסור טלטול דאורייתא כשיטות שיש רשות הרבים.

המטרה להתיר למטלטלים ולא לעשות נזוהת לאנשים

אחריו נשא דברים **הגאון רבי ישראל ז"ק שליט"א**, המעמיד של העירוב בעיר במסירות גדולה. ובין הדברים הנפלאים דיבר על האחריות הגדולה שיש במתן עירובין, שכל שבת תלויים בו אלפי אנשים, שכל אחד עושה כמה פעמים טלטול שרק בזכות העירוב הוא שומר שבת לפעמים אדם מברר כיצד לעשות עירוב לחצר שלו, ומתנצל בעדינות וחושש לומר שהוא לא רוצה לסמוך על העירוב של כלל העיר מחשש כלשהו. אני אומר לו טוב שאתה לא מטלטל, כל אחד שלא מטלטל זה פחות עול, בשביל מי אנו עושים את העירוב, זה לא בשביל מי שיכול בלי טלטול שיהיה לו יותר נוח שיוכל לטלטל, זה לא שירות לנחות הציבור, אלא זה בשביל שאנשים כבר מטלטלים, והמטרה היא שמה שהם עושים יהיה בהיתר.

עוד האריך על ההשפעה הגדולה של פעילות מוקד העירוב בכלל, והמודעות של גליונות תיקוני עירובין והשיעורים שמגיעים לכל העולם, ובזכות זה מתגלגלים עוד אנשים לעורר לעשות עירוב, ואין שיעור לגדל הזכות הזו להיות שותף בשיעורים לעורר עוד ועוד לדיעת ההלכה וקיומה. וסיים בברכה לכל הלומדים ולפעילות הקודש.

שרשרת דגלים שנתפסה בחוט העירוב החדש בבית שמש

בשבוע שעבר עדיין היו ימי בין הזמנים, וערכנו סיורים עם האברכים במקומות שונים. אחד מהסיורים התקיים בעירוב חדש בעיר בית שמש, באזור הישן שכעת הולך ומתחדד, ומתוך האברכים ישנם שני אברכים יי"ש ומסורים, שלקחו על עצמם את מלאכת הקודש, לעשות עירוב פנימי. במהלך עשיית העירוב הם נתקלו בקשיים גדולים גם מצד התושבים, ועשו הרבה דברים בהצנע ובהסתר. כמו כן הם באו לשיעורי העירובין ללמוד את ההלכות המעשיות, וכעת בס"ד זכו להשלים את העירוב. לכבוד השלמתו הם ביקשו שנעבור על כל ההיקף, לבחון שוב שהדברים נעשו כראוי.

בין הדברים שדנו במהלך הבדיקה, היה מקום שקשרו את החוט לעמוד, ואח"כ אירע שנתפס עליו שרשרת של דגלי המדינה. האם זה פוסל את העירוב. והנה השאלה שלהם היתה מצד דין פתחי שימאי, שהדגלים יוצרים צורה משונה לחוט. ובענין זה התשובה אינה מוכרעת, כיון שזה דבר חיצוני שהצטרף לחוט. ואם הוא זמני יורד כעבור זמן, פשוט שאינו פוסל, אך כאן הם ניסו להוריד ולא הצליחו, ויש מפקקים בזה. אבל הערנו להם שיש כאן בעיה אחרת, כיון שחתיכה ארוכה כזו יוצרת דגנד גדול לחוט, כי הדגלים מתנגדים לרוח ומתנדנדים הרבה, שאלו האחרים מה הפתון לכך שלא הצליחו להסיר אותם מהחוט. והתשובה היא לפתוח את קשירת החוט ולהוריד אותו למטה, ואז להפריד, או לחתוך ולהשלים בחוט חדש, ולהחזיר לראש העמוד בקלות, כמו כל חוט שנקרע שהתיקון שלו אינו מסובך.

כעת אברך נוסף שלמד במסגרת העיר שאולי העירוב אינו מועיל, כיון שהם הקיפו שם שטח גדול כמו שטח של בנין גדול, שאמנם אפשר ללכת בו, אבל כעת אין בו שימוש, וגם אין מעבר מהישיבה אל המקום הזה, רק אם יוצאים לרחוב ועושים סיבוב ניתן להגיע לשטח ההוא, א"כ הרי הוא נחשב מקום שאינו מוקף לדירה, ואע"פ שהקיפו אותו בשביל להשתמש, ובשביל לזרוק לו דברים מהחלונות, אבל מבואר בגמ' ובשו"ע (סי שני"ח ס"ב) שבשביל שהמקום יחשב מוקף לדירה, צריך שיהיה פתח לבית, ואם יש חצר אחורי הבית שלא פתח לו פתח לבית, אפילו הקיף ולבסוף פתח הרי זה אסור כדן כרמלית. וא"כ המקום הזה שכפי הנראה יש בו יותר מבית סאתיים, עדיין אסור לזרוק אליו דברים מהחלון.

ועוד יש להוסיף, שגם אם יעשו צורת הפתח על שטח קטן יותר, עדיין יתכן שאינו מועיל מחמת דיני בקעה, שמבואר בשו"ע (סי שס"ב ס"י) שמקום שאין בו דיורים, אי אפשר להקיפו ברוב צורת הפתח [שיש באורכם י אמות], אלא צריך רוב מחיצות ממש. ואע"פ שההיקף הזה צמוד למבנה הישיבה שיש בו דיורים, אבל אם אין פתח לדיורים, והוא מקיף רק שטח שאין בו פתח לבית, הרי זה בקעה שצוה"פ אינה מתירה אותה.

הנה אנו רואים דוגמא נפלאה, שלא מספיק לדעת לעשות צורת הפתח, אלא צריך לשים לב לקשר את המציאות לעוד הלכות שנראות רחוקות מזמננו, ולדעת לעשות כהלכה.

הגר"י זיכרמן שליט"א במעלת לימוד עירובין והיקון והשוהפנות הגאון רבי ישראל זיכרמן שליט"א, רב אחת ברכפלה, נשא דברים במעלת לימוד העירובין, עם ראש הביהמ"ד הגדול לעירובין בארץ הג"ר משה אנגלרד שליט"א. מעמד זה של סיום של לימוד עירובין, למדו את ההלכות וגם שימשו קצת, ראו במצגות וראו בשטח, ונכנסים להוראה למעשה, זה סיום מיוחד. הג"ר שאול ברזם סיפר על מרן החזו"א כאשר היה במינסק ולא היה לו פספורט, ומי שהיה נמצא ללא פספורט היו הורגים אותו מיד, והחזו"א יצא לרחוב וכנראה בטעות פנה לכיוון לא נכון, והגיע למקום שהיו שתי שורות חיילים. אמר החזו"א עברתי ביניהם ואף אחד לא שאל אותי שום דבר, כי באותו יום סיימתי לכתוב את ספר חזון איש על עירובין. רואים מזה כמה החשיבות של לימוד העירובין.

סיפור נוסף מסופר בספר ויחי יוסף על התורה מסופר על העירוב בפראג בזמן הגאון רבי יונתן אייבשיץ זצ"ל, שדאג שיהיה עירוב. באחד הפעמים היה צריך תיקון גדול, ושלח את משמשו. באותו זמן היה בפראג רשע שהיה עושה צרות ליהודים, והוא ראה את המשמש מתאמץ מאוד וביקש לעזור לו. אמר המשמש שצריך לשאול את הרב. הלך ושאל את רבי יונתן, והשיב שבשום אופן לא יתן לו לעזור. חזר המשמש ואמר שהרב ציווה שלא יקבל עזרה, ולמחרת מת אותו רשע. אמר רבי יונתן למשמש, דע שהוא היה צריך למות והבעל דבר רצה שהשגמה שלו תתפוס לחלוות של קדושה, וטוב שמנענו את זה ממנו. ללמדנו, עירוב זה דבר שנותן הגנה, הגנה ממלאך המות ומכל פגע רע, אתם ההולכים עם מטען חשוב. אצל הרב אנגלרד הלימוד הוא לימוד, ועם מבחן, וכשזוכים עכשיו לסיים זה מטען חשוב. המטה אפרים כותב שאנשי מעשה היו מדקדקים בימי האלול בדקדוק המצוות כמה ברכה זה מביא לכל אחד מאיתנו, שנדע את ערך הדבר, יש הרבה מצוות אבל עירוב זה דבר מיוחד.

עוד הביא את המעשה הידוע שסיפר הגרש"ז אויערבך בשם הג"ר בן ציון יאדלר זצ"ל, שהיה אחראי על העירוב בירושלים. וגילה שהגאון בעל האדרת שילם את כל הוצאות העירוב כל ימיו, והסביר כיון שחושש שמא שגה בהוראה והוציא כסף מאדם שלא כראוי, לכן רוצה לקחת על עצמו את הזקוקת העירוב שזה עשיית צרכי רבים, שכל ירושלים משתמש בו, ובה להשיב כל מה שאולי היה לו טעות ח"ו. ומשמע מדברי האדרת שגם אם האנשים שהוא דן אותם היו בהיותו רב במיר, יכול לעשות צרכי רבים כאן בארץ, שגם זה תיקון להשבת הגזילה.

לאחר פטירת האדרת לא היה מי שיחזיק את הוצאות העירוב, והורו הרבנים לחלק את העלויות בין הקהילות, והיו קהילות שסיירו להשתתף, וטענו שהם אינם צריכים לדאוג שיהיה עירוב. וסיפר הגרש"ז זצ"ל, שאלו שלא השתתפו יצאו להם בנים מחללי שבת רח"ל. רואים מזה כמה חשוב להחזיק את העירוב. וגם מרן החזו"א שסבר שיש כל כך הרבה בעיות בעירוב, היה שולח שליחים לתקן את העירוב, ואף היה טורח בעצמו ללכת לתל אביב ולעוד מקומות שיסדרו דברים בעירוב. ללמדנו את החשיבות של עשיית העירוב.

עכשיו גם אתה יכול לרכוש ידיעה ברורה, ולהורות בהלכות סוכה להרשמה - 055-678-3323 להזמנת בודק לסוכתך - 05484-83320 שלוחה 4

